



“ETA, HIL ITZAZU!”

ARIKETA-ORRIA

BATXILERGOKO 2. MAILA (ESPAINIAKO HISTORIA)



CENTRO MEMORIAL DE LAS
VÍCTIMAS DEL TERRORISMO
TERRORISMOAREN BIKTIMEN
OROIMENERAKO ZENTROA

HELBURUAK

- + Talde bakezaleen agerpenak euskal testuinguruan izan zuen garrantzia ezagutzea, ekarpen garrantzitsua izan baitzen euskal gizartea terrorearen aurka mobilizatzeko.
- + Indarkeriaren aurkako taldeek beren keinu eta ekintzak zein egoera zailetan egin behar izan zituzten aztertzea.
- + Estatuko erakundeek terroreari eman dioten erantzuna baloratzea eta herritarrek berek sortutako erakundeek egindako ekarpena ezagutzea, haien lana lagungarria izan baitzen indarkeria terroristari zilegitasuna kentzeko eta zuzenbide-estatua sendotzeko.
- + Terrorismoaren biktimen testigantzak errespetuz entzutea, haien sufrimendura enpatiaz hurbiltzeko eta haien jokabide eredugarria aitortzeko.

GAITASUNAK

- + Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna; izan ere, ezinbestekoa izango zaizu jarduera egiteko, bai ulermenezko irakurketa, baita laburbiltzeko eta ahozko adierazpen egokiarekin aurkezteko gaitasuna ere.
- + Gaitasun digitala, gailu mugikorren bidez kontsultatu ahal izango baituzu eta iradokitako jarduera osatzeko beharrezkoa den informazioa bilatu ahal izango baituzu.
- + Gaitasun sozial eta zibikoa; izan ere, biktimaren lekuan jarri beharko duzu hari egindako bidegabekeria ulertu ahal izateko, haren minarekin bat egiteko eta bizikidetza baketsuaren alde egiteko.

DENBORALIZAZIOA

Jarduera hau 45/50 minutuko modulu baterako pentsatuta dago.

BALIABIDEAK

Iradokitako jarduerarekin inprimatutako materiala, boligrafoak, orri zuriak eta smartphoneak edo tabletak bezalako gailu mugikorrak erabiltzeko aukera.

EGILEA

Jesús Prieto



**Terrorismoa:
“Borrokalaria ez
diren pertsonen aurka
erabiltzen den indarkeria
klandestino, indarkeria
egiten dutenen helburu
politikoen aldeko beldur
giroa sortzeko, edo
gobernu baten edo
nazioarteko erakunde
baten erabaki bat
behartzeko”.**

Juan Avilés Farré



Bakearen Aldeko Koordinakundeak deitutako lehenengo manifestazio jendetsuetako bat Bilboko Kale Nagusian (1988/01/30). El Correo.

ETA, HIL ITZAZU!

ETAren biktimek hainbat hamarkadatan jasan dute dolu-prozesua eremu pribatuan, isilean, eta, gehienetan, ingurune etsai batek estigmatizatuta, izugarriak izan behar zuten oihuak hurbiletik entzunez, hala nola manifestazio askotan botatakoa: "ETA, hil itzazu!".

"Nire senarra tiro batez hil zuten, taberna batean ardo batzuk hartzen zituen, poliziak ziren lagun batzuekin. Oso gutxiak lagundu zidaten. Jendea, auzokoak, nigandik ihes egiten hasi ziren. Batzuetan okerragoa izan zen... hutsune handia sentitu nuen. Inor ez da nitaz oroitu, inor ez. Ez eliza, ez Eusko Jaurlaritza, ez nire senarraren kideak. Inor ez. Oso gogorra da ETako presoek senideak oihuka eta manifestatzen ikusten dituzunean, eta nik... Ezin dut ezer esan, ezin dut esan nire senarra zakur bat bezala hil zutenik. Zer eskubide ditu nire senarrak?"¹.

Hamarkadetan zehar, biktimak desbideratutako izaki gisa kategorizatu izan dira. Ez ziren taldekoak, izaki debalutuak edo gutxietsiak ziren. Haien jarduera, batez ere bere negarra, eremu pribatura mugatu behar zen, baina inoiz ezin zen publikoa izan. Euskadin fenomeno horrekin bizi izan gara. Biktima posiblea jazarri egiten zuten, iraindu egiten zuten, bere izena diana batean margotzen zuten bere atarian, kontzentrazioak egiten zituzten bere lan-bulegoaren aurrean edo bere etxearen aurrean. Horrela, azkenik erail arte. Hil ondoren ere, batzuetan, bere hilobia profanatzen zuten, edo

bere ingurukoei oihu egiten zitzairen, haien kontura barre eginez. "Ordoñez, izorra zaitez!" oihua horren erakusgarria ikaragarria da. Euskadin biktimak, baita borraroen ideologia ez zutenak ere, estigmarekin markatzen zituzten. Aitzitik, biktimagileengandik hurbil zeudenek erabateko gizarte-bizitza izan zezaketen, eta beren ideologia ospearen sinbolotzat har zezaketen. Horrela, Euskal Herriko eta Nafarroako herritar askok bizitza erabat klandestinoan izan dute hamarkadetan zehar. Eraildako enpresari, kazetari, militar baten seme-alabak zirela ezkutatu diete institutuko kideei, edo PSOE-EEn edo PPn militantzia politikoan aritu dira erabateko sekretupean.

"*Egunkaria* itxi zenean legebiltzarkideek izan zuten jokabidea adibide gisa har daiteke. Legebiltzarkideen gehiengo handi bat agertu zen beren eserlekuetan egunkari hori irakurtzen, langileei elkartasuna adierazteko. Baina ez gaitzen engaina, ez zuten gauza bera egin *El Diario Vasco*-rekin Oleaga hil zutenean edo *El Mundo*-rekin López de Lacalle erail zutenean. Gehiago eragin zien, hurbiltasun handiagoa sentitu zuten egunkari baten itxierarekin bi pertsonaren hilketarekin baino"².

Euskal Herriko Bakearen Aldeko Koordinakundearen (Gesto por la Paz) agerpena funtsezko pizgarri etikoa izan zen euskal gizartearentzat. Ondoren, beste hainbat erakunde agertu ziren, eta, horiekin batera,

1 Cuesta Cristinan jasoa. 2000: 187-190 orr..

2 Josu Elespe *Bake Hitzak*en, 63. Zkia. Gesto por la Paz. 2007, 46. or..

indarkeriaren aurka zegoen gizartea galdutako espazio publiko hori berreskuratzen joan zen. Ordutik, biktimak ez ziren konforme geratu eremu pribatu batean murgilduta egotearekin. Ordutik, biktimak akonpainatuak, lagunduak, aitortuak eta, funtsezko gaia dena, maitatuak sentitu ziren. Elkartzen hasi ziren, elkarteak sortu zituzten eta egitura halako batez hornitu ziren. Une horretan hasi ziren klandestinitate erabatekoenetik esparru publikora pausoa ematen. Euskal gizartea, eta espainiar gizarteko zenbait sektore oro har, estigma eta isiltasuna eragiten zuen dinamika deabruzko eta manikeoa apurtzen hasi ziren, mugimendu bakezalearen agerpenari esker.

Hala ere, dena ez zen horren erraza izan. Biolentoak babesten zituen unibertso ideologikoa bere armarik eraginkorrenetako bat

gal zezakeela ohartu zen: gizartean txertatutako beldurra. Horregatik, gogor erreakzionatu zuten. Hala, Bakearen Aldeko Koordinakundeak bahitutako pertsona baten askapenaren alde edo hilketa batengatik protesta egiteko burutzen zituen elkarretaratzeei erantzuna ematen hasi zitzairen mundu erradikala kontramanifestazioen bidez, "ETA hil itzazu!" oihukatuz. Kasu batzuetan indarkeria bereziz beteta, horrenbestekoa ezen herriren batean, Etxarri Aranazen kasu, bakezaleek uko egin behar izan baitzioten halakoak egiteari. Etxeko atariraino jarraitua eta iraindua izatera arriskatzea ez zen erraza, ezta listukadak edo harrikadak jasotzera arriskatzea ere. Hala eta guztiz ere, mugimendu bakezaleko kideek, beren hegalean lazo urdina zeramatela, urteetan eutsi zioten, aitortu beharrekoa den ausardia eta kemena erakutsiz.

IRADOKITAKO JARDUERA

1

Ikasle bakoitzak banaka irakurriko du saioari hasiera eman dion testua.

2

Militante bakezaleek jasandako jazarpenari buruzko sekuentzia bat jasotzen duen bideoa proiektatuko da; kasu honetan, José María Aldaya industrialari bahituaren askapenaren aldeko kontzentrazio batean, non bere seme-alabak dauden. Bideoa honako esteka honetan ikus daiteke: https://www.youtube.com/watch?time_continue=4&v=1J_Mv4rl1Rs

3

Bideoa ikusi ondoren, irudiak ikustean sentitu duzuen adierazpena idatz dezakezue, eta gero talde handian partekatu. Zer pentsatuko zenukete bahitutako enpresariaren seme-alabetako bat bazinete?

4

Eraginkortasun polizial eta judizialak zerikusi handia izan zuen ETArekin porrotean, baina nola baloratzen duzu militante bakezaleen nekazintasuna eta adorea? Uste duzu haien ausardiak indarkeriaren zurrunbiloa hausten lagundu zuela? Ezagutzen duzu talde horietakoren bat?



ETAk bahitutako José Antonio Ortega Lara eta Cosme Delclaux askatzearen aldeko manifestazioa eta ETArekin inguruko erradikalen kontramanifestazioa Laudion (1996/12/23). El Correo.